

«Forsa n'èsi betg stà il mument adattà»

Judith Eggo, ina da las iniziantas da la Santupada da Donat, ch'i na dat betg pli, dat pled e fatg.

6

In Oscar per Thabo Beeler

Il film «Maleficent» è vegnì elavurà cun la tecnica da 3D da Thabo Beeler da Savognin/Turigt.

12

südostschweiz

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via Sommerau 32, 7007 Cuiria, tel. 081 255 57 10, redacziun@laquotidiana.ch

Val Müstair: Progets regiunals sün buna via

■ (anr/fa) Il cumün da Val Müstair es landervia a realisar plü progets regiunals, a favur da tuot las ses fracziuns. Eir la collavuraziun culla Regiun Engiadina Bassa Val Müstair es a l'avis dal capo Rico Lamprecht d'avantag pella regiun. Il prüm proget regiunal in Val Müstair s'haja pudü tour in funcziun a la fin da l'on passà: I's tratta da la chascharia sper la fracziun da

Müstair. «Eir il local da maz regiunal es sün buna via», disch il capo Lamprecht, «fin la mità da l'on entraran las ultimas offeras, uschè chi's pudarà til realisar amo quist on.» Il terz proget, il local per depositar il gran cultivà in Val Müstair e'l pitschen muglin, sarà pront fin la fin da l'on 2020.

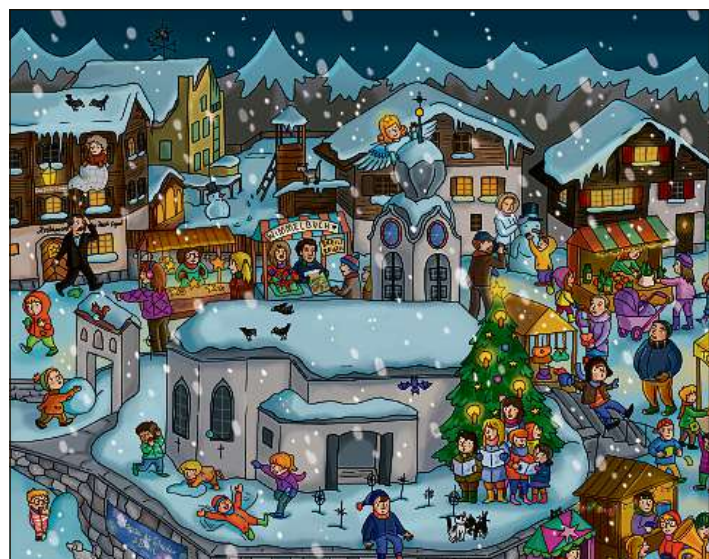
> PAGINA 9

In «cudisch plein pievel» dil vitg da Breil

■ (anr/sr) Il vitg da purs Breil ei sesviluppau alla destinaziun turistica e cunzun duront ils temps da vacanzas semova ina massa glied pil vitg entuorn. Aschia era dad occurrenz sco la scargada ni il marcau da Silvester e talas scenarias ein d'anflar el «cudisch plein pievel» (Wimmelbuch) da Silvan Gabriel e Sebastian Duff. Ils dus umens han giu l'idea da realisar in «cudisch plein pievel» da Breil,

quei ch'ei in novum el Grischun. Per realisar quel a moda professiunala han ei contactau il «Wimmelbuchverlag» a Berlin e l'illustratura Isabelle Metzger ha la finala malegiu tozzels da scenetas che vegnan unidas sils gronds maletgs. Ella ha visitau Breil, observau e fotografau ed adina puspè surluvrau las scenarias in collaboraziun culs iniziants.

> PAGINA 3

Ina scenaria ord il maletg dil marcau da Silvester a Breil che muossa ils iniziants dil «cudisch plein pievel».

Ils trochists semesiran a Rabius

■ (anr/hh) Il Campiunadi da troccas grischun ha liug uonn ella halla dalla casa da scola a Rabius. Per la 14avla ga semesiran rund 100 trochistas e trochists – surtut dalla Surselva – al campiunadi. Quel vegn arranschau dall'Uniun grischuna da troccas. Il campiunadi vegn organisau tenor in reglament. Quel dat las directivas pils detagls dil giug. Il campiu-

nadi grischun ei aschidadir il punct culminont da mintg'onn dallas trochistas e dils trochists. La sonda vegn dau las rundas da qualificaziun, la dumengia battan ils teams restonts allura da runda tier runda per contonscher il final che fuorma allura il punct culminont dil turnier.

> PAGINA 5

«Oz è la glied sursensibilisada»

La gastronomia e las allergias dals giasts

DA GION NUTEGN STGIER / ANR

■ En la gastronomia è flexibilitad in'obligaziun per ademplier mintga giavisch dals giasts. Gist quai che pertutga la cuschina en ils ultims onns las sfidas daventadas pli grondas. La raschun è ch'adina dapli giasts han allergias e na verteschjan betg blers products. Las davosas duas emnas han ils restaurants en las destinaziuns da vacanzas grischunas lavurà fitg bain. Igl è vegnì consumà pulit, mangià be il pli bun e vitiers è er vegnì cuschinà tenor giavisch. Ozendi è quai indispensabel per mintga restaurant ed hotel cun esser ils giasts adina pli pretensius ed allergics sin numerusas victualias e products da latg e farina. Sin 80 giasts han almain diesch giavischs spezial, saja quai cun esser intolerants da lactosa, be mangiar products senza gluten, cun esser vegetarians, vegans e flexetarians. Bliers giasts en lura er allergics cunter nitscholas, tschagula e numerusas spezialas. Quai vul dir ch'en mintga cuschina da restaurants ed hotels

Ozendi han ils cuschiniers d'esser flexibels ed era cuschinar tratgas senza lactosa e gluten.

FOTO G. N. STGIER

è la lavur per in pau pli pretensius e difficila. Daniel Merz, el che maina gia blers onns l'apoteca son Mitgel a Savognin, ha

confirmà che l'intoleranza cunter victualias e las allergias cunter blers products sajan ils davos onns s'augmentadas ferm. El ha

ditg il suandant: «Areguard quai è oz la glied sursensibilisada.»

> PAGINA 12

Liug d'inspiraziuns

La Cularta a Laax seposiziunescha

■ (anr/abc) Avon in meins ha la vischnaunca da Laax inaugurau siu niev center da cultura e digl art. La Cularta anfla accoglientescha. Bein, ella seigi totalmeins satisfatga ed hagi plascher digl interess che l'instituziun anfla, conferma la menadra dalla Cularta.

Yvonne Gienal ha surpriu igl atun vargau l'incumbensa d'avischinar la populaziun agl art figurativ e visual. Massa glied ei entrada las davosas jamnas ella nova casa el meglier liug pusseivel amiez il vitg da Laax. Fetg bia resuns ha ella reschiert. Ils hosps s'interesseschjan

plitost pigl object sco tal pertegi giu la Bassa s'auda ina tala instituziun tiel standard. La Cularta ei scuffida per promover la creativtad, per intermediar igl art e l'expressiun da sentiments ed ideas.

> PAGINA 2

Gronda concentraziun d'urants las provas da registers.

FOTO A. FILLI

Musicas giuvenilas as preparan per Burgdorf

■ (anr/af) D'utuon ha lö a Burgdorf la prosma Festa da musica federala per giuvenils. Per quist punct culminant s'han unidas la Musica da giuventüna Engiadina Bassa, la Musica giuvenila Valsot e la Musica da giuvenils la Plaiv-Zernez. D'incuort s'han inscuntradas a Scuol las passa 60 musicantas e musicants per la prüma prova da musica cumünai. Cün provas da registers ed üna cun tuot l'orchester s'haja dat a tuot las partecipantas e partecipants la pussibilitad d'imprender a cugnuscher ils tocs per Burgdorf. L'idea per quist proget han gnü ils duos dirigents e la dirigenta da las societats pertoccas. Ed uschè s'haja decis da far our da trais societats üna musica chi's preschainta cun registers egualisats e cun ün bun nivel musical.

> PAGINA 9

La Cularta semeglia ina staziun d'ina pendiculara. Igl ei denton ina staziun digl art.

FOTO A. BEELI

20002

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch

Das fuormas digl art: La sculptura da fier «fragment» da Linard Nicolay. La teila da Flurina Manetsch cullas borlas cusidas espriman: «Ti carstgaun eis mo ina borla».

Remo Arpagaus cun sia installaziun numnada «dalla sontga ligiongja». Davostier ovras da Luis Coray ed Yvonne Gienal.

Theres Jörger ha collaborau culla fotografa Susanne Stauss per quella grafica el stil «fine-art-print».

La transformaziun dil dessegn tier igl object: Maletgs ed installaziun digl artist Michel Pfister, Vuorz/Basilea.

Negin sesenta serraus en – ed era buc ora: La galleria ei in spazi aviert e clar.

Yvonne Gienal cul signet e fatschada dalla Cularta.

FOTOS A. BEELI/H. HUONDER/MAD

Massa visetas – massa reacziuns

In meins Cularta Laax – emprema bilanza

■ (anr/abc) Avon in meins ha la vischnaunca da Laax inaugurau sia casa d'art cul num original «Cularta». Il num ei program. Igl edificel el meglier liug a Laax ei d'engrau pigl access agl art visual e figurativ. Ils 6 da december 2017 haveva la suprastanza communal presentau la fatschenta alla radunonza, ed in onn suenter han ins gia saviu inaugurar igl object. Quei ei stau ils 8 da december. Avon in meins han ins aviert la casa, tenor la menadra Yvonne Gienal eis ei stau in temps fetg intensiv, mo legrei vel e cun bia resuns. Igl object ei omnipresents, el dominescha all'entschatta dil Lag Grond. Ils indigens manegian ch'ei semegli ina staziun a val d'ina «nova» pendiculara da Laax sils cuolms da Con da Cuts. Ina «staziun» eis ei, denton tut in'atra. La Cularta semuossa sco staziun d'access agl art.

Tschun minutas tonschan buc

Il credit ha la radunonza communal concediu per construir in baghetg polivalent el center dil vitg. Sco las empremas experientschas muossan ei la Cularta buca vita e solitaria, mobein in liug dinamic. Fetg biars resuns hagi ei dau ed igl interess seigi efectivamein gronds, declara Gienal. Sco il Museum d'art dil Grischun a Cuera dat ei uss a Laax ina instituziun semeglianta en format pign. Gienal lai buca valer quella cumparegliazion. Ella vesa denton che la Cularta ei ina schanza reala per intermediar art. Massa glieud seigi entrada d'ora dal Nadal e Daniev. Biars fors mo per meraviglias, senza s'approfundar ell'exposiziun. Tgi ch'ei seconfruntaus cuagl art ha

saviu seperschuader ch'igl ei fuorma expressiva e creativa, intelletg visual, inschign manual. Ellas duas alzadas dalla Cularta exponan Annatina Dermont, Flurina Manetsch, Linard Nicolay, Luis Coray, Michel Pfister, Remo Arpagaus, Theres Jörger ed Yvonne Gienal. Ils ogt artists han gidau a crear il concept per la casa da cultura. Perquei ei l'emprema exposiziun dedicata ad els cun maletgs, installaziuns e sculpturas. Tuts ein stai presents zacu ella galleria denter Nadal e Buania. Els han tedlau meinis da visitaders, han explicau lur messadi e discutau culla glieud.

El plaunterren ha igl atelier ina surfatscha da 47 m², ell'emprema'zada ei la galleria tuttina gronda. La fatschada da finiastras envida da mirar el lontan. La glieud che va entuorn il Lag Grond duei s'encorscher ch'art ei buca caussa exclusiva. Contemplar e capir art pretenda denton ch'ins prendi peda, ch'ins «discuori» culs objects. In sguard da tschun minutas tonscha buc. Gienal conferma che hosps da vacanzas dalla regiun hagian era vuliu saver dapli, tgi ch'hagi baghegiu, tgi ch'hagi pagau, co ins hagi realisau quella casa. Intermediar art allas scolas, ina viseta el museum, empernder d'enconuscher ovras ed artists, la formaziun creativa en general: Quei tut ha strusch pli plaz el program da scola d'affons e persunal d'instrucziun. Perquei ei la Cularta a Laax empau sco ina staziun, in center mudest che duei survivir a quei intent.

Il 2019 massa activitads

Gienal declara ch'igl emprem meins seigi staus intensivs cun fetg biars contacts,

massa damondas ed interess general. La Cularta ei staziun da cultura dil liug turistic. En quei senn ademplescha ella las aspectativas.

La casa da cultura sedrezzi ad ina nova gruppa da hosps da Laax e genereschi el vitg ulteriura creaziun da valor, haveva la suprastanza argumentau en siu messadi pil credit da baghegiar. Sco quei ch'ei para muenta l'instituziun. Il program ei pulpius tochen igl atun proxim cun exposiziuns, cuors e seminaris.

Quest'jamna viseta ina classa dalla scola da talents la casa d'art, ils giuvenils s'approfundan en in equiliber tier sport e musica. L'exposiziun da prolog culs ogt artists cuoza aunc tochen ils 20 da schaner. Lu suonda la secunda exposiziun. Naven dils 2 da fevrer expone la fotografa Ester Vonplon. Ursula Huber, pictura-artista, ed Ursi Vincenz, l'artista da figuras d'arschella, ein il mars ella Cularta.

Igl avrel suonda l'exposiziun «Alpensagen» da Patrick Devonas. Lu ein las scolas en roda ed il fenadur meina Luis Coray – igl iniziand dalla Cularta – per l'emprema gada en quei liug ses cuors da malegiar per affons. Igl uost 2019 suonda lu l'exposiziun giubilara «100 onns Toja Isenring-Maissen» cun ina selecziun representativa da sias ovras. Era il program digl atun ei gia fixaus cun cuors da malegiar e calligrafar. Ina retscha da quarter seras cuagl artist Remo Albert Alig ei medemamein gia planisada.

La Cularta a Laax ei aviarta mintgamai gievgia, vendergis, sonda e dumengia dallas 15.00 tochen allas 18.00. Ulterioras informaziuns mira www.cularta.ch

La Cularta ella glisch dalla sera. Davostier la Cadeina dil Signina, il vitg ed il clutger dalla baselgia.